

відповідно до ст. 6. Господарського кодексу України, необхідно надавати пільгові умови для створення суб'єктів господарювання та здійснення їхньої діяльності на вище зазначеній території [2].

Вище наведені аспекти є передумовою вдосконалення діючого законодавства України в частині нормативно-правового регулювання здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи.

Отже, необхідно чітко в законодавчих актах діючого в Україні законодавства прописати механізм правового регулювання здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи в рамках подолання її наслідків.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Офіційний вісник. — 1996. — №7. — С. 37.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, 19–20, 21–22. — Ст. 144.
3. Указ Президента України № 937/2010 від 11.10.2010 р. // <http://www.president.gov.ua/documents/12347.html>
4. Проект Чорнобильської Програми Відродження та Розвитку ПРООН в Україні // http://www.mns.gov.ua/content/chornobyl_international.html

Кутиркін А.А.,

аспірант кафедри правового
регулювання економіки

ДВНЗ «Київський національний

економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Унаслідок аварії на ЧАЕС постала низка різноманітних проблем, одними з яких є правові. Практика показує, що значення правових проблем досить велике. Незважаючи на активізацію роботи з їх вирішення в останні роки, реальні практичні результати цієї роботи залишаються невтішними. Так, у сучасній Україні наявна необґрунтовано велика кількість нормативно-правових актів чорнобильської сфери, котрі не завжди належним чином регулюють відповідні суспільні відносини та поєднуються в єдину струнку систему. В. Коростей слушно звертає увагу на

те, що Верховній Раді України необхідно знати, яку користь приносять закони, знати, що необхідно для того, щоб закони були потрібні й корисні державі, суспільству та людям [1, с. 29]. Означений науковець показує механізм, який у різних питаннях сфери подолання наслідків Чорнобильської катастрофи може бути реалізовано в наступному: а) постійному моніторингу органами, що видають нормативно-правові акти, їх виконання, актуальності й ефективності; б) внесенні пропозицій щодо коригування або заміни неактуальних чи неефективних актів права.

Наразі існує необхідність застосування системного підходу й за його допомогою приведення існуючого масиву актів права до єдиної, простої та безколізійної системи, що складалася б зі прийнятної невеликої кількості актів, а не з близько 800 одиниць (таку цифру наводить В. Опришко) [2, с. 7].

Здійснений автором цих тез аналіз дозволяє сформулювати наступні чотири пропозиції. Потрібно: 1) укрупнити нормативно-правові акти, згрупувавши їх за видами й тематикою (закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази міністерств тощо); 2) усунути колізії між актами права; 3) замінити застарілі акти чи окремі їх положення новими актуальними; 4) привести акти права у відповідність до єдиної загальнонаціональної концепції подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

Далі на трьох прикладах покажемо, як означені пропозиції може бути реалізовано на практиці.

І. Верховній Раді України необхідно визнати такими, що втратили чинність, два закони, присвячені діяльності на ЧАЕС: 1) Закон України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблоку цієї АЕС на екологічно безпечну систему»; 2) Закон України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему». Водночас на основі норм скасованих Законів і за допомогою новостворених норм права потрібно прийняти один ефективний закон. Пропонуємо назвати цей Закон України наступним чином: «Про перетворення Чорнобильської АЕС у Екологічно безпечну систему» (передбачається, що стратегічною метою процесу знаття ЧАЕС з експлуатації є перетворення всієї Станції в Екологічно безпечну систему, до складу якої входить, зокрема, Новий безпечний конфайнмент (НБК)). У ст. 1 необхідно дати законодавче визначення ключових термінів (ЧАЕС, Екологічно безпечна система, НБК і т.і.), а в тексті чітко

закріпити довгостроковий багатоетапний план заходів із перетворення ЧАЕС у Екологічно безпечну систему, що включатиме: а) захист людей і навколишнього природного середовища від радіоактивних відходів; б) подальший видобуток і захоронення цих відходів екологічно безпечним шляхом; в) забезпечення безпеки всіх радіоактивно забруднених споруд і устаткування ЧАЕС; г) здійснення моніторингу процесів на ЧАЕС і вироблення на його основі різнострокових прогнозів; ґ) проведення низки забезпечувальних і науково-дослідних робіт; д) інші заходи. Зі плином років (скажімо, після будівництва НБК у 2013 р.) і проявленням нових обставин необхідно вносити зміни та доповнення до Закону, зокрема, в питанні закріплення нових першочергових заходів, якщо закріплені раніше першочергові заходи вже успішно реалізовано.

Створюючи необхідне правове забезпечення завчасно, Закон України «Про перетворення Чорнобильської АЕС в Екологічно безпечну систему» доцільно прийняти до побудови НБК для того, щоб певні норми Закону стали базою правового регулювання діяльності на НБК. Далі необхідно сформулювати цілісну й ефективну систему правового регулювання діяльності на НБК. З одного боку, проводячи аналогію з Об'єктом «Укриття», можна вказати, що доцільно застосувати види нормативно-правових актів, використовувані для «Укриття»: закони України, постанови Кабінету Міністрів України, накази МНС України, положення та інструкції Державного агентства України з управління зоною відчуження тощо. З іншого боку, з урахуванням особливостей НБК, відображених, перш за все, у пропонованому до прийняття Законі України «Про перетворення Чорнобильської АЕС в Екологічно безпечну систему», потрібно внести зміни до певних актів права, застосовуваних при діяльності на Об'єкті «Укриття», а за необхідності — деякі чинні акти скасувати й деякі нові прийняти.

II. Відповідно до практики, установлені в 2006 р., кожні п'ять років в Україні мають затверджуватися загальнодержавні цільові програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на наступні п'ять років, що повинні бути спрямовані на поступове подолання (мінімізацію) наслідків аварії на ЧАЕС. Головна вимога до цих програм: охопити собою всі види наслідків розглядуваної аварії, виробити конкретні шляхи та встановити реальні строки їх подолання (мінімізації). Означені програми мають бути тісно пов'язані із пропонованим до прийняття Законом України «Про перетворення Чорнобильської АЕС в Екологічно безпечну систему».

III. За інформацією МНС України, розпорядчими документами Кабінету Міністрів України до зон радіоактивного забруднення

віднесено 2293 населених пункти при цьому близько 500 з них не відповідають жодному зі критеріїв віднесення до означених зон [3]. Проблемою стало те, що перегляд меж зон може здійснюватися лише за поданнями відповідних обласних рад. Наразі лише Волинська й Рівненська обласні ради подали пропозиції щодо зміни статусу 6 населених пунктів, віднесених до зони безумовного (обов'язкового) відселення. Зважаючи на те, що затримка виникає вже на етапі виступу з ініціативою, можливим вирішенням проблеми є надання права виступати з поданнями щодо зміни статусу також іншим суб'єктам права, приміром, громадам відповідних населених пунктів. Надання такого права громадам відповідатиме одній із рекомендацій Міжнародної конференції, присвяченої 20-літтю Чорнобильської катастрофи: «Населення необхідно більше залучати до процесів ухвалення рішень щодо довгострокового управління та освоєння забруднених територій» [4, с. 30].

Кабінету Міністрів України необхідно скасувати Постанову Кабінету Міністрів Української РСР «Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок введення в дію законів Української РСР «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Одночасно Верховній Раді України потрібно зробити частиною Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»: 1) Перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи; 2) Перелік населених пунктів, жителям яких з 1 квітня 1991 року виплачується щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва і особистого підсобного господарства; 3) чітку й ефективну процедуру віднесення та виключення населених пунктів зі складу зон радіоактивного забруднення (доцільно врахувати положення щодо виступу з ініціативами, викладені в попередньому абзаці).

Література

1. *Коростей В. І.* Трансформація правового регулювання господарської діяльності суб'єктів економіки: Кор. курс лекцій / В. І. Коростей. — Д. : Юго-Восток, 2008. — 150 с.

2. *Опришко В. Ф.* Правові Чорнобильські проблеми / В. Ф. Опришко // Правове регулювання економіки : Зб. наук. праць. — 2009. — № 9. — С. 5—27.

3. [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт «МНС України». — Режим доступу : www.mns.gov.ua

4. Уроки Чорнобиля. Висновки і рекомендації Міжнародної конференції «Двадцять років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє» // Вісник Національної академії наук України. — 2007. — № 4. — С. 23—41.

Горбатюк В.В.,

студент юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

26 квітня 2011 року в Україні виповнюється 25-ті роковини Чорнобильської катастрофи. Четверть століття увага співвітчизників і міжнародної громадськості, науковців, практиків, фахівців з різних сфер діяльності прикута до проблем подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Безумовно це знайшло своє відображення в чинному законодавстві України, у тому числі в Основному Законі — Конституції України. Відповідно до ст. 16 Конституції України обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи — катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу [3].

Виходячи з конституційно закріпленого обов'язку держави щодо подолання наслідків Чорнобильської трагедії, зрозуміло, що значна роль у цьому належить органам державної влади, у тому числі Президенту України як главі держави. Хоча в Конституції України не визначено повноваження глави держави безпосередньо у сфері подолання наслідків аварії на ЧАЕС, проте це пов'язано з його функціями гаранта додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина (ст. 102), забезпечення національної безпеки (п. 1. ст. 106), прийняття рішення щодо введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошення у разі необхідності окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації (п. 21, ст. 106).